

METHODENSTREIT – ROZCESTÍ EKONOMICKÉ VĚDY

Ve své seminární práci se věnuji významnému metodologickému sporu, jež byl veden mezi rakouskou školou a představiteli německé historické školy, a jež je nazýván „sporem o metodu“. Co vlastně metodou rozumíme? Jde způsob, jímž získáváme poznatky o světě. Tématem zkoumání vědeckého poznání – metodologie - je tudíž proces, jehož prostřednictvím usuzujeme a činíme závěry o reálném světě. V této souvislosti nelze nezmínit problém univerzálnosti metody, o jejíž existenci se stále vedou spory, a který se diskutovaného téma přímo dotýká.

Vědec ke zkoumání jevů využívá vědecké metody, jejichž výsledkem mohou být *vědecká fakta*, která nevyvratitelně popisují realitu, ovšem častějším výsledkem vědeckého bádání jsou dnes v souladu s teorií pozitivismu *hypotézy*, hledající souvislosti mezi fakty a jejich následným testováním formulují pravděpodobnost platnosti hypotézy. Spolehlivost předvídat a vysvětlovat mají *vědecké zákony*, jako další možný výstup vědeckých metod, které obsahují nutné a podstatné souvislosti mezi jevy. A nakonec jsou to *vědecké teorie*, ucelené logické konstrukce.

Jmenované výstupy metod závisí na použité metodě. Tzv. spor o metodu je právě jedním z nejvýznamnějších sporů, který přispěl do diskuse ohledně správnosti daných přístupů k poznávání - *metod*, ale i k diskusi dalších metodologických otázek. Spor se rozhořel v 19. století mezi rakouskou ekonomickou školou a německou historickou školou.

Spor o metodu

Hlavními protagonisty sporu byli Wilhelm Roscher, představitel tzv. starší německé historické školy, Gustav Schmoller, zástupce tzv. mladší německé historické školy, a Carl Menger, zástupce rakouské školy¹. Spor vzplál v době, kdy ekonomie byla na fakultách součástí jiných kateder, byla zcela pod vlivem filosofie, právní vědy či přírodních věd, ale již se pomalu začínala etablovat jako samostatná suverénní vědní disciplína.

Za „rozbušku“ celého sporu je považováno dílo Carla Mengera „*Untersuchung über die Methode der Sozialwissenschaften*“, kterým Menger metodologicky obhajoval a navazoval na své předchozí dílo „*Grundsätze der Volkswirtschaftslehre*“. Mengerovo metodické

¹ Pokračovatelé rakouské školy (Hayek, Mises, Rothbard, aj.) bývají označováni za tzv. neorakouskou školu. Samotní představitelé tohoto směru podobné dělení odmítají.

pojedenání vzbudilo v akademických kruzích ohlas, Menger jím položil základy nejen sporu německy nazývanému „Methodenstreit“, ale také základy rakouské ekonomické školy.

Celý spor se týká metodologie tehdy nově se tvořící ekonomické vědy, resp. správnosti způsobu ekonomického bádání a přístupů k formulování ekonomických zákonů. Tradičním sporem je použití metod přírodních věd ve vědách sociálních. Oproti např. přírodním vědám je zde, jak bývá namítáno, rozdíl v lidském rozhodování, jednání, determinovaného lidskou vůlí, což u fenoménů z přírodní sféry nenalezneme. Tato skutečnost se podepsala na obsahu celého sporu, který bych v další části práce přiblížil.

Spor můžeme rozdělit do tří sfér. První z nich je spor, zda používat v ekonomii induktivní či deduktivní přístup k tvorbě ekonomických zákonů. Druhou je oblast platnosti těchto zákonů, zda formulovat obecně platné zákony či postačuje se spokojit se zákony zjištěných na základě empirie. A třetí, poslední oblastí je neshoda, zda ekonomická analýza má začínat u jednotlivců či je relevantní započít analýzu u entit tvořených více jedinci.

Indukce vs. dedukce

Od obecného k jedinečnému či naopak? Právě tato otázka je předmětem sporu induktivního versus deduktivního přístupu ke zkoumané realitě. Přejdeme-li výlučně na pole ekonomické vědy, jde v zásadě o spor, zda nejprve stanovit předpoklady a poté logickými postupy docházet k závěrům, či nacházet obecné zákonitosti shromážděním dat a jejich analýzou.

Prvně uvedený přístup je nazýván **deduktivním**. Pravidla deduktivního usuzování předkládá logika. Dedukce spočívá ve formulování výchozích předpokladů (tzv. premis), resp. v řetězci na sebe navazujících úvah či postupů, které splněním stanovených kritérií logiky zajistí logickou správnost dedukce. Je-li tedy dedukce logicky správná, pak při pravdivosti premis budou pravdivé i deduktivní metodou učiněné závěry.

Deduktivní přístup napomáhá nalézat mezi dvěma jevy vztah příčina-následek, umožňuje přesněji vymezit platnost již známých poznatků, soustavou úvah zpřesňuje deskripci reality. Postup dedukce užívá tzv. logické konstanty (a; nebo; není pravda, že; atd.), jejichž roli stanoví teorie logiky. Výsledkem logického postupu by měly být výroky, které při správnosti logického postupu a správnosti předpokladů, jsou také správné.

Dedukce tedy staví na formulování výchozích předpokladů, postulátů, které představují základy, pilíře celého přístupu. A zde i spočívá jedno z nebezpečí deduktivních

postupů, stanovíme-li nerealistické předpoklady, mohou být výsledkem celého procesu nepravdivé výroky či spekulace.

Naproti tomu **induktivní** přístup jde opačným směrem, usuzuje z konkrétních případů na obecné zákony. Metodami indukce jsou generalizace a extrapolace. Induktivní metoda se opírá především o zkušenost, výsledkem jsou hypotézy, jejichž platnost je testována. Zde jsme již na půdě empirismu, resp. pozitivismu, který vyslovuje požadavek po vyvrátitelnosti poznatků a odmítá existenci absolutních pravd (viz. dále).

Metoda indukce svedla a stále přitahuje mnoho ekonomů, testování hypotéz se koneckonců stalo dominujícím prostředkem dnešního ekonomického výzkumu. Z hlediska takto pojatého ekonomického výzkumu jde o shromáždění dostatečného počtu údajů o empirickém světě a následné hledání obecných zákonitostí, složitostí a vztahů, které by popsaly realitu co nejspolehlivěji.

Slabiny přístupu pomocí indukce jsou odhalovány hned v několika směrech. Především však jde o zkoumání minulosti, která nemusí být pro budoucí vývoj dostatečně relevantní. Uvedená námitka vyvolala reakci v podobě snah o její řešení, které lze najít např. v pracích Friedmana, jenž za kritérium správnosti teorie klade její schopnost predikovat budoucnost.

Exaktní vs. empirické zákony v ekonomii

Podstatou druhé oblasti sporu je, zda lze formulovat ekonomické zákony, které budou platné za jakýchkoli okolností, anebo lze formulovat pouze empirické zákony, které však budou prostorově, časově, institucionálně, či dalšími faktory, omezené. Je zde tedy spor o existenci univerzálně platných² zákonů či zákonů empirických.

Při formulaci **empirických zákonů** autoři na základě pozorování, sběru dat a jejich následného zkoumání postulují zákonitosti koexistence jevů. Zastánci empirických zákonů argumentují, že známe-li veškerá relevantní data, máme k dispozici historické materiály, pak můžeme na jejich základě formulovat historické zákony. Jako na slabinu tohoto přístupu však bylo poukazováno na složitost či problematičnost použití zákonů získaných „historickým“ způsobem na projekci do budoucna. Carl Menger glosoval tento přístup výrokem, že „ekonomie není dějepis“.

² V „misesovské“ ekonomii „apriorních“.

Menger vyčítá empirickým zákonům v sociálních vědách nejednoznačnost, která je dílem pouze pravděpodobnostní závislosti mezi jevy. Zákony následnosti a koexistence jevů jsou v oblasti sociálních věd málo přísné a tedy i slaběji predikovatelné, narozdíl od věd přírodních, kde vztah příčina-důsledek je přeci jen silnější. Sociální vědy tak podle Mengera trpí množstvím výjimek, které tudíž nejsou pevným východiskem pro následnou analýzu.

Jedním ze zřejmě nejviditelnějším příkladem empirického zákona v oblasti ekonomie, získaného na základě studia historických dat je tzv. Phillipsova křivka, nebo-li empiricky vyzorovaná možnost substituce inflace nezaměstnaností a naopak. V určitém časovém úseku vyzorovaná závislost se vkradla do učebnic makroekonomie jako jeden z významných konceptů, který však byl mnohokrát modifikován.

I u této známé teorie se projevila slabina empirických zákonů. Prokáže-li se neplatnost empirického zákona, je zpravidla autorem či nositeli jeho odkazu prohlášen za platný pouze v určitém čase, v určitém místě, za existenci určité hospodářské politiky, aj. Tyto faktory vyzorované a postulované zákony nepojmou, dochází tak ke zkreslení skutečných vztahů determinujících výsledek. Daná teorie tak opouští požadavek na všeobecnou platnost, nelze ji také pro její omezenou a stále omezovanou platnost ověřit či falzifikovat, jak to požaduje dnes převládající pozitivismus.

Stejný osud potkal i původní Phillipsovu křivku, neboť daná závislost se na jiném vzorku dat již neprokázala. Závislost se ukázala charakteristickou pro danou dobu, pro daný způsob hospodářské politiky. U této vlivné teorie se tak naplno projevíly teorie podložené pozorováním a testováním. Lze říci, že daná závislost vypovídala o minulosti, nelze však mluvit o její obecné platnosti či schopnosti predikovat budoucnost.

Ekonomické zákony formulované na základě empiricko-induktivního přístupu se tedy vystavují riziku, že se v budoucnu objeví fakta, resp. data, která budou s postulovanými závěry v zásadním rozporu. Podle popperiánského falzicionismu by tedy taková teorie měla být nejen vyvrácena, ale také nahrazena teorií novou. Co však v případě, že ona „lepší“ teorie není k dispozici? A je zcela smysluplné nahrazovat teorii teorií jinou, založenou na stejném metodologickém přístupu, je-li tento přístup mylný?

Exaktní teorie mají také podle svých kritiků svoji slabší stránku. Hledajíc všeobecně platné zákony jsou exaktní teorie založeny na zjednodušujících předpokladech, které mohou jít na úkor věrohodnosti. Postulování nezpochybnitelných závěrů z krajně zjednodušujících předpokladů sice přináší vyšší srozumitelnost, ovšem na úkor vypovídací a deskriptivní schopnosti reálného světa.

Výhoda podle Mengera však tkví v absolutní platnosti exaktních zákonů, platnosti ohraničené jasnými podmínkami danými neempiricky. Exaktní zákon tak platí vždy, zatímco empirický jen v průměru³. Vědec vytvářející exaktní poznatky o realitě uchopuje pouze určité stránky a hledá za určitých podmínek obecné souvislosti a vztahy. Postupuje tak k nejjednodušším elementům, hledá následnosti jevů za podmínek neměnnosti jevů ostatních (tzv. *ceteris paribus*).

Automaticky zde vyvstává otázka ohledně již výše zmíněné reálnosti dané situace a vztahů. Menger v této souvislosti poznamenává, že na představitelnosti situace nezáleží, klíčové je najít vztahy platící bez výjimek, tedy obecně, a tyto nám poté umožní analyzovat komplikovanější fenomény. Daný vztah tedy poslouží jako nástroj, prostředek k dalšímu poznávání. Úzce s právě zmíněným souvisí následující aspekt sporu.

Metodologický individualismus vs. kolektivismus

Jádrem sporu individualismus vs. kolektivismus je spor o východisko ekonomické analýzy. Zda začít analýzu ekonomického systému u jednotlivce, jeho chování, voleb, osobních preferencí, či je relevantní začít uvažovat až u širších celků jako národ, stát, společnost. Nutno podotknout, že jde o spor, který plní články či statě týkající se metodologie ekonomické vědy dodnes.

Metodologický kolektivismus uvažuje za základní východisko entitu tvořenou jednotlivci, jejichž chováním je výsledkem působení této skupiny. Na jedné straně je jednání jednotlivců zcela jistě ovlivněno členstvím ve skupině, na druhé straně je tato skupina vytvořena právě jednáním jednotlivců, které tak stojí v pozadí vzniku entity o určitém počtu individuí.

Kolektivismu můžeme také porozumět tak, že jednání jednotlivce je determinováno skupinou. Kolektivy, jejichž je jedinec téměř vždy členem, tedy ovlivňují jeho názory a preferenční chování, formulují individuální preference. Jestliže je tudíž chování všech členů skupiny determinováno účastí v této skupině, je podle zastánců kolektivismu relevantní započít ekonomickou analýzu u chování právě této skupiny. Při ekonomické analýze je poté třeba zohledňovat vývoj jazyka, kultury, morálky, apod. Popisovaný přístup považuje existenci širších celků jako danou. Nutno ovšem poznamenat, že u některých autorů (např. Roscher) je tento názor spojen s náboženskou vírou, resp. existencí církve jako jedinečné

³ ADAMEC, Radek: Ekonomická věda a hospodářská politika, E-Logos, 1999, ISSN 1211-042

velké skupiny lidí, jejíž chování lze do značné míry předvídat, a nevychází tedy z logické úvahy.

Není jistě bez zajímavosti, že na historicismus německé historické školy a především Gustava Schmollera, Roscherova kolegy ze sporu o metodu, navazuje ve 20. století tzv. nový institucionalismus, představovaný Douglasem Northe. Ovšem v zásadním principu se s Schmollerem rozcházejí, američtí neoinstitucionalisté nevycházejí z metodologického kolektivismu jako Gustav Schmoller, nýbrž z metodologického individualismu.

Z hlediska **metodologického individualismu** jedná pouze jedinec a pochopíme-li principy chování jednotlivců, porozumíme i ekonomickým jevům. Jak uvedeno výše, metodologický kolektivismus předpokládá determinovanost chování jednotlivce skupinou, avšak podle rakouské teorie nemá skupina vlastní rozum, preferenční škálu, cíle, ale především nevybírají ze své preferenční škály, nejednají.

Zastánci rakouské školy požadovali a stále je jejich ústředním metodologickým konceptem metodologický individualismus. Jeden z čelních představitelů tohoto ekonomického proudu, F. A. Hayek, vyslovil ve 20. století kategorický požadavek na metodologický individualismus, jako základní pilř ekonomického bádání. Příímý účastník sporu o metodu Carl Menger ovšem připouštěl využitelnost kolektivismu při ekonomické analýze.

Metodologický pluralismus jako „střední cesta“

Pluralismem rozumíme připuštění oprávněnosti použití v ekonomické analýze obou metod, tedy jak metodologický kolektivismus, tak metodologický individualismus. Připouští, že obě metody jsou s to přispět k našemu poznání světa. Zastánci individualismu argumentují, že entity, z nichž vychází kolektivisté, jsou také výsledkem nezamýšleného lidského jednání, tudíž vlastně není důvod a je i vědecky relevantní vycházet přímo od jednání jedinců.

Kolektivisté protiargumentují tím, že ne všechny sociální entity jsou výsledkem nezamýšleného lidského jednání, ale jsou dílem úmyslu a navíc samotné entity jednání jednotlivců ovlivňují a formují. A pokud chování vychází z členství v určité skupině, je zcela legitimní vycházet při ekonomické analýze právě od širších skupin.

Jaké východisko tudíž zvolit? Někteří autoři volí „střední“ cestu. Uznávají významnost obou metod a volbu té či oné přizpůsobují povaze analyzovaného problému. Některé problémy jsou dle nich neřešitelné jednou či druhou metodou, tudíž odmítnutí jedné

z nich znamená vyloučení určitých otázek z množiny problémů sociálních věd. Tudíž na prvním místě stojí daný problém, poté volba metody.

Také aktéři sporu v zásadě přijímali obě metody, ovšem favorizovali vždy pouze jednu z nich. Vedle již zmíněných Schmollera a Roschera uznával obě metody také Menger, na rozdíl od svých pokračovatelů. Carl Menger přisuzuje historické metodě vědecký význam, ovšem potud, pokud si „nehraje“ na teoretickou ekonomii, jíž rozuměl zkoumání toho, co jest.

Roscher říká, že nelze primárně odmítat jednu z metod (indukci či dedukci), ale byl zastáncem tzv. metodologického pluralismu, tedy využívání obou metod. Ovšem favorizuje indukci. Schmoller zase říká, že univerzální ekonomické zákony lze najít pouze dokonalou syntézou veškeré empirie. Ekonomie je podle něj příliš složitá na to, aby se daly jevy izolovat a abstraktně zkoumat. Ani Schmoller se nezříká dedukce a shodně s Roscherem tvrdí, že obě metody se doplňují a nikoli vylučují.

Individualismus jako základ ekonomické vědy

Metodologický kolektivismu ospravedlňuje jako východisko společnost, skupiny, entity jedinců, jejichž chování je skupinou determinováno. Jde-li o účast dobrovolnou, ať již vědomou či nevědomou, lze sestoupit o stupeň nížeji a ptát se, jakým způsobem bylo determinováno rozhodnutí jednotlivce o účasti v dané skupině? V mnoha případech je přirozeně účast v dané skupině nezávislá na lidské mysli (v určitém prostředí se narodíme, určité vlastnosti jsou všem jedincům vlastní – člověk jako spotřebitel, atd.). V obou případech je dle mého názoru relevantní a správné začít ekonomickou analýzu u jednotlivce, neboť základem a nejelementárnější částicí jakéhokoli sociálního jevu je individuální jednání.

Za metodologický individualismus se postavil významný představitel rakouské školy Fridrich August von Hayek, který zároveň poukazuje „iluzi“⁴, že pokud je věda schopna „formulovat determinující závislosti jako funkce několika málo proměnných,“⁵ bude totéž možné i u mnohem složitějších jevů. Hayek za jediné správné metodologické východisko považuje právě individualismus. Založením teorie na metodologickém individualismu tak snižuje pravděpodobnost omylu vzniklého generalizací.

Po studiu materiálů týkajících se daného problému docházím z vlastního přesvědčení ke stejnému názoru, jež je zastáván stoupenci rakouské školy. Vyjdeme-li z individuálního jednání, položíme tím nejpevnější možné základy ekonomické teorii, na nichž lze vybudovat

⁴ HAYEK, F.A.: Právo, zákonodárství a svoboda, str. 24

⁵ dtto.

logickou, vnitřně konzistentní a koherentní teorii o koexistenci a následnosti zkoumaných jevů. Takto silná následnost existence jevů dle mého názoru u druhé diskutované metody možná není, což ztěžuje a znejišťuje ekonomickou teorii a analýzu.

Abstraktně-deduktivní či empiricko-induktivní?

Spor nazývaný „Methodenstreit“ je především viděn jako diskuse o metodách v ekonomii nazývaných abstraktně-deduktivní a empiricko-induktivní. Na stranu rakouské teorie se přidal kupř. **Böhm-Bawerk**, který nazýval abstraktně-deduktivní metodu metodou izolující, jejíž podstata spočívá v oddělení určité společenského fenoménu a jeho samostatné zkoumání. Principiálně však neodmítal ani historicko-statistickou metodu.

Jako politováníhodné nedorozumění vyplývající z přečeňování jedné z metod označil spor **John Maynard Keynes**, který také vyzývá obě metody jako sobě rovné a patřící neodlučitelně k podstatě politické ekonomie.

Další velký ekonom 20. století, **Joseph Alois Schumpeter**, ačkoli „odchovanec“ rakouské školy, neshodoval se s ní ohledně metodologie ekonomie. Jednoduše řečeno, používání metod přírodních věd v ekonomii, tzv. scientismus, ani matematizace mu nebyly cizí a považoval je za nezbytnou součást rozvoje ekonomické vědy. Věren svému přesvědčení, zaujal tento jeden z největších ekonomů 20. století ke sporu vysoký nadhled a spor označil za dětinský „boj s větrnými mlýny“ a „ztrátu času“. Obě metody (abstraktně-deduktivní i empiricko-historická) se dle Schumpetera nezbytně navzájem doplňují a nemá valného smyslu favorizovat jednu či druhou vědeckou metodu. V tomto směru hájil Schumpeter postoj Keynese.

Jednoznačně na stranu abstraktně-deduktivní metody se staví **Ludwig von Mises**, který exaktní analýzu označuje za tzv. apriorní ekonomii, resp. praxeologii⁶. Základem praxeologie je jednající člověk, výroky praxeologie jsou absolutně platné a nelze je empiricky vyvrátit. Historický přístup má podle Misesa tu nevýhodu, že nikdy nemůže poskytnout obecně platné poznání, doslova si podle autora „plete ekonomii s dějepisem“. Misesův požadavek je tudíž jednoznačný a ve prospěch abstraktně-deduktivní metody se vyslovuje ještě důrazněji než samotný aktér sporu Carl Menger.

⁶ Praxeologie pokládá jako základní axiom, že člověk jedná, má své cíle a k jejich dosažení využívá dostupných prostředků, ať již správných či nesprávných. Na tomto základním axiomu lze poté podle Misesa vybudovat celou ekonomickou teorii.

Misesova „apriorní ekonomie“ stojí v ostrém rozporu s tzv. positivismem, který konkretizuje tvrzení empirismu. Empirismus říká, že pouze ta tvrzení mají povahu poznatku o realitě, která jsou zkušeností vyvratitelná či verifikovatelná. Ostatní povahu poznatku nemají a jsou pouhými arbitrárními soudy či tautologiemi. Ovšem tím by veškeré poznatky měly povahu pouhé hypotézy a nikoli pravdy. V tomto duchu také mluví ústřední tvrzení pozitivistů:

„Všechna tvrzení vztahující se k realitě jsou pravdivá pouze hypoteticky, absolutní platnost mají pouze definice, které nám o reálném světě žádné nové informace neposkytují. Jinými slovy, není možné, aby tvrzení vztahující se k realitě bylo pravdivé absolutně.“⁷

Oproti misesovské „apriorní ekonomii“ pozitivismus tedy existenci absolutně pravdivých poznatků o realitě popírá. Neexistují tedy pravdy, říká pozitivismus, které by byly nevyvratitelné, absolutně platné za všech okolností. Positivismus staví na formulování hypotéz, jejich testování a kvantifikaci pravděpodobností vztahu příčina-následek. Dnešní ekonomické bádání je prakticky zcela v „rukou“ pozitivismu. Z pozice praxeologie trpí pozitivismus, resp. empiricko-induktivní metoda, předpoklady tzv. konstantního chování v budoucnosti jako v minulosti, které vyžadují predikce na základě této metody.

Metodologický individualismus jako východisko ekonomického zkoumání požaduje další velký rakouský ekonom **Fridrich August Hayek**, který říká, že pouze jednotlivci mohou mít subjektivní přesvědčení a nikoli nějaké sociální entity. V sociálních vědách tudíž je jediným správným přístupem metodologický individualismus.

Životní cyklus ekonomické teorie a hospodářská politika

Na závěr své práce bych se rád zmínil v souvislosti se sporem o metodu o pomyslné „životnosti“ ekonomických teorií. Podle některých autorů totiž prožívají ekonomické teorie cykly ne nepodobné těm hospodářským či životním cyklům třeba výrobku. Jednoduše řečeno, teorie nejprve získávají na popularitě, poté jsou známy k praktickému užívání, aby se následně samy problematizovaly a byly nahrazeny teoriemi v prvních fázích vývoje.⁸

Ekonomické systémy prochází neustálým vývojem, strukturálními a institucionálními změnami, celý systém je tudíž obtížně predikovatelný a popsitelný. Empirický podklad teorií

⁷ ŠŤASTNÝ, Dan: Je Methodenstreit minulostí?, E-logos

⁸ ADAMEC, Radek: Ekonomická věda a hospodářská politika, E-logos

se tudíž neustále mění, prodělává vysokou dynamiku a tím mění i teorie vzniklé na základě historických dat. Měnicí se empirická báze ekonomie jako vědy tudíž samotný proces poznávání (změny ve stále populárnějších modelech, apod.) a přirozeně také získané poznatky.

Empiricky-induktivní teorie veškeré relevantní změny obtížně reflektují, vedle této skutečnosti složité modelování na základě „pouhých“ dat nemusí zohlednit veškeré determinanty daného vztahu, resp. neuvažováním určitých determinant dojde vědec k jiným vztahům než odpovídajících skutečnosti. Následkem je zastarávání teorií (z historie lze jmenovat např. malthusiánství, z doby nedávné keynesiánství), resp. nezbytné odhalení chyb uvnitř více či méně propracovaných teorií, které odhalí jejich ne-koherenci (viz. krize keynesiánství). Teorie příslušné věcně, místně či časově nelze ani falzifikovat, jak by velel duch popperovské metodologie.

Teorie tudíž zastarávají, jsou vyvraceny a nahrazovány jinými, více populárními a vzhledem k aktuální hospodářské politice vzniklými ad hoc (opět příklad keynesiánství). Problém současných teorií bych tudíž viděl ve východiscích, na nichž vyrůstají.

„V hospodářské politice jde totiž často spíš o to znát a vybrat teorii (a aplikaci), kterou lze aplikovat na daný problém, než o to, jak aplikovat danou ekonomickou teorii či školu na jí známe a/nebo aktuální problémy.“ (viz. Adamec, 1999)

Úloha hospodářské politiky, jak je dnes běžně chápána, je odlišná od hospodářské politiky ve vnímání rakouských ekonomů. Stát dnes uplatňuje vůči ekonomice obrovské množství regulativních opatření, která jsou často zaměřena makroekonomicky, na společnost jako celek, deklarují své jednání v zájmu celku – národa či společnosti, což se promítlo i do tvorby ekonomických teorií a kolektivistických či empiricko-induktivních metodologií jejich získávání.

Naproti tomu rakouská škola nechápu hospodářskou politiku jako aktivistickou, spíše jako obranu, jako prostředek ochrany spontánních tržních sil, cíle jsou tudíž v tomto pojetí diametrálně odlišné od intervencionistické hospodářské politiky. Dnes převládající metodologické východisko tvorby ekonomických zákonů tedy dle mého názoru souvisí s obecně uznávanou povahou realizované hospodářské politiky. Dochází tak vedle mnoha omylů také ke sblížování ekonomie a přírodních věd.

ZDROJE

ŠTASTNÝ, D.: Je methodenstreit minulostí? LI a KET VŠE v Praze, E-LOGOS/2001, ISSN 1121-0442

LOUŽEK, M.: Spor o metodu, UK v Praze 2001, Karolinum, ISBN 80-246-0236-9

HOLMAN, R.: J.A. Schumpeter – teorie podnikatele a hospodářského cyklu, příspěvek na semináři VOŠ Jihlava 2000, dostupné na internetovém odkazu:

http://www.vosji.cz/schumpeter_2000/referaty/holman.htm

PSTRUŽINA, K.: Svět poznávání (k filosofickým základům kognitivní vědy), Olomouc, 1998

ADAMEC, R.: Ekonomická věda a hospodářská politika, E-Logos, 1999, ISSN 1211-042

ŠÍMA, J.: Magii při tvorbě řádu nehledejme, předmluva ke knize EUCKEN, Walter: Zásady hospodářského řádu, LI, 2004, ISBN 80-86389-32-4

HAYEK, F.A.: Právo, zákonodárství a svoboda, Academia, 1991, ISBN 80-200-0241-3

ROTHBARD, Murray N.: Praxeologie: Metoda rakouské ekonomie, Terra Libera, listopad-prosinec 2005, ročník 6